

OPINIE

Opinie: Liever maatwerk en een leidraad dan een wettelijk verbod op mobieltjes in klas

Het effect van mobiele telefoons in de klas is niet eenduidig, maar voor sommige leerlingen zal het de schoolprestaties waarschijnlijk negatief beïnvloeden. Vanwege alle verschillen is een handleiding met tips beter dan simpelweg verbieden, betoogt expert Patti Valkenburg.

Patti Valkenburg 1 maart 2023, 13:58

Leerlingen van het Oosterlicht College in Vianen beoordelen hun leraar met een app. Beeld Marcel van den Bergh / de Volkskrant

Niet alleen in Nederland maar ook elders in de wereld worstelen beleidsmakers met de vraag of de voordelen van mobieltjes in de klas nog wel opwegen tegen de nadelen. Een hernieuwd debat hierover is terecht. De algoritmen van recente populaire platforms zoals TikTok zijn schrikbarend succesvol in het vasthouden van de aandacht. En ook Snapchat beschikt over functies ('streaks', Snapmap) die jongeren extra lang aan het scherm gekluisterd houden. Niet verwonderlijk dat hun schermtijd soms oploopt tot 9, 10 en soms zelfs 14 uur op een dag.

OVER DE AUTEUR

Patti Valkenburg is universiteitshoogleraar Media, Jeugd en Samenleving aan de Universiteit van Amsterdam. Dit is een ingezonden bijdrage, die niet noodzakelijkerwijs het standpunt van *de Volkskrant* reflecteert. Lees [hier](#) meer over ons beleid aangaande opiniestukken.

Eerdere bijdragen in deze discussie vindt u onder aan dit artikel.

Minister Dennis Wiersma (Primair en Voortgezet Onderwijs) heeft eerder deze maand aangekondigd een wettelijk verbod op telefoons in de klas niet langer uit te sluiten. Idealiter zou beleid hierover op wetenschappelijke evidentie geënt moeten zijn. Maar die is niet eenduidig. Er zijn een paar studies die de schoolprestaties van jongeren hebben vergeleken in steden of regio's die wél en geen telefoonban op school hebben. Zo rapporteren onderzoekers in Groot-Brittannië en Spanje [een klein positief effect](#) van die ban en vinden onderzoekers in Zweden geen effect.

12 duizend jongeren

Meer onderzoek is er gedaan naar het effect van algemeen telefoon- en socialemediagebruik, dus binnen en buiten de school: een meta-analyse (een samenvatting van 39 onderzoeken) laat een klein negatief verband zien tussen telefoongebruik en schoolprestaties. Maar een [recente studie onder 12 duizend Oostenrijkse jongeren](#) vond weer geen enkel verband van socialemediagebruik met de intelligentie, spellingvaardigheid en woordenschat van jongeren.

Alle onderzoeken over de effecten van telefoon- en socialemediagebruik op schoolprestaties zijn gebaseerd op geaggregeerde resultaten onder grote groepen jongeren. Daarbij is geen aandacht voor de sterke individuele verschillen in hun gevoeligheid voor de effecten van dat gebruik. In [onze studies aan de Universiteit van Amsterdam](#) doen we dat wel en concluderen we dat het welzijn van de meeste jongeren niet verandert door hun socialemediagebruik, en dat het op sommigen zelfs een gunstige invloed heeft. Maar ook ondervindt ongeveer 10 procent er wel degelijk schade van. Op basis van onze bevindingen verwacht ik dat ook de schoolprestaties van een kleine groep jongeren achteruitgaan door hun telefoon- en socialmediagebruik binnen en buiten de klas.

Schermen zijn dichter op ons lijf gekomen. Eerst stonden ze op ons bureau, toen zijn ze verhuisd naar onze tas en daarna naar onze zak. Geen wonder dan dat veel jongeren toegeven dat de telefoon hen afleidt van andere taken, ook die voor school. Sommige jongeren beschermen zichzelf, bijvoorbeeld door meldingen uit te zetten. Maar meer algemeen geldt dat zij hun ouders en docenten nodig hebben om zelfcontrole te ontwikkelen, dus ook als het aankomt op hun telefoongebruik.

Duidelijke regels

De ontwikkeling van zelfcontrole gebeurt vooral via het stellen van duidelijke regels, bijvoorbeeld geen telefoon tijdens het eten, niet voor het slapen en niet in de klas. Zulke regels kunnen het beste in een vroeg stadium opgesteld worden, voordat er een gewoonte is ontwikkeld, want dan is gedrag veel moeilijker af te leren. Vroeg is bijvoorbeeld bij aankoop van de telefoon of aan het begin van het schooljaar.

Telefoongebruik is op veel scholen nauw verbonden met de onderwijsvisie. En in Nederland hebben we vrijheid van onderwijsvisie, vastgelegd in artikel 23 van de Grondwet. Alleen daarom al is een algemeen verbod op telefoons binnen de scholen lastig. Uit peilingen uit 2018 van de vereniging voor christelijk onderwijs Verus, [waarover dagblad Trouw berichtte](#), bleek nog dat een ruime meerderheid van de scholen tegen een

landelijk verbod was, maar hierin lijkt sinds kort een duidelijke verschuiving te zien.

Gesprekken met ouderraden

Sommige scholen beginnen zich al te profileren rond telefoongebruik met het nieuwe schooljaar in het vizier. Maar er zijn nog veel vragen. Moet er bijvoorbeeld verschil zijn tussen primair en voortgezet onderwijs? En tussen de onder- en bovenbouw? Hoe vinden gesprekken plaats met schoolbesturen, medezeggenschaps- en ouderraden? Dat zijn belangrijke vragen waarop elke school antwoorden moet zien te vinden.

Jongeren verschillen, ouders verschillen en scholen verschillen, ook in hun mening over de telefoon in de klas. Daar moet oog voor zijn. Veel scholen zouden geholpen zijn met een leidraad van de overheid. Een leidraad is flexibeler dan een wet, kan sneller worden aangepast en biedt plaats aan maatwerk.

Kennisnet heeft hiervoor in 2020 al [een bruikbare voorzet](#) gegeven. Flexibiliteit, aanpassing en maatwerk zijn belangrijker dan een wet in een wereld waarin wat nieuw is ook snel oud is.